

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

2026
mart

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

**TOSHKENT SHAHRIDAGI TURIN
POLITEXNIKA UNIVERSITETI**

*Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya
materiallari to'plami*

**“GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV:
2030-YILGACHA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA
TEXNOLOGIK VA INDUSTRIAL SANOATNI RIVOJLANTIRISH
ORQALI MIKRO VA MAKROIQTISODIY BARQAROR
O'SISHNI TA'MINLASH DOLZARBLIGI”**

**“GLOBAL DIGITAL INTEGRATION: THE RELEVANCE OF
ENSURING MICRO AND MACROECONOMIC SUSTAINABLE
GROWTH THROUGH TECHNOLOGICAL AND INDUSTRIAL
DEVELOPMENT IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY BY 2030”**

**«ГЛОБАЛЬНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ:
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО
МИКРО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЧЕРЕЗ
РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И ИНДУСТРИАЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКЕ К 2030 ГОДУ»**

3-MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr.
2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Iloxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ICT WEEK UZBEKISTAN 2025: MILLIY TEXNOLOGIYALAR HAFTALIGINING YAKUNLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON IT-EKOTIZIMIGA TA'SIRI	16
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
THE ROLE OF STATE FINANCIAL CONTROL IN THE EFFICIENT USE OF BUDGET FUNDS	20
Gulyor Akhmatovna Kasimova, Biybinaz Makhmut qizi Esenbaeva	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПЛАТЁЖНЫХ СИСТЕМ В ФОРМИРОВАНИИ ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	22
Шамахмудова Шоира Олег кизи	
UZBEKISTAN'S STRATEGY FOR TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: LABOR MARKET TRANSFORMATION, CHALLENGES AND PROSPECTIVE OPPORTUNITIES.....	27
Akbarova Barno Shukhratovna, Chintemirova Diyora Shukhratovna	
MODELS FOR MANAGING EDUCATIONAL REFORMS IN THE CONTEXT OF CULTURAL DIFFERENCES.....	32
Abdulmajeed Nabeel Azouz	
4-SANOAT INQILOBINING RAQAMLI TURIZMGA TA'SIRINI VAHOLASH	38
Sevinchova Nilufar Ne'mat qizi	
КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ДРАЙВЕР ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ.....	41
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA FOIZSIZ MOLIYA MEKANIZMLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	44
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	47
Tadjimirzayev Anvar Abduvaxidovich	
RAQAMLI IQTISODIY DINAMIKANI KOMPLEKS FUNKSIYALAR YORDAMIDA MODELLASHTIRISH.....	52
Ibrohimova Nilufar Qahramon qizi	
SANOAT SEKTORIDA BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" INVESTITSIYALARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	55
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
LOGISTIKA PROVAYDERLARI XIZMATLARIDAN FOYDALANISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	59
Raximov Xasan Shukurjonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИНСТРУМЕНТОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В РАЗЛИЧНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ	64
Сидиков Зиёдулло Равшанович, Холиярова Шохиста Кахрамоновна	
SUG'URTA TASHKIOTLARINING BOZOR IQTISODIYOTIDAGI AHAMIYATI	68
Azamatova G.I.	
DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISH VA QAYTA ISHLASHDA INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	71
Po'latova Sug'diyona, S.Y.Xamidova	
MAHALLIY BUDJETLARNING DAROMAD BAZASINI KENGAYTIRISH ASOSIDA XARAJATLAR BARQARORLIGINI TA'MINLASH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA).....	74
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA SOLIQ IMTIYOZLARI VA PREFERENSIYALARINING IQTISODIY AHAMIYATI.....	77
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	

DAVLAT SEKTORIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	80
Abdullayev Bobirjon Mamurjanovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT MOLIIYASI TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI TAHLILI.....	84
Berdibekov Adhamjon Ilhomjon o'g'li	
MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	87
Ashirov Jasur Dilshod o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA MOLIIYAVIY INKLYUZIYANI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	90
Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li	
NOMODDIY AKTIVLAR AUDITIDA RISKLARNI BAHOLASH VA AUDITORLIK DALILLARINI TO'PLASH USLUBIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	93
Ishanqulov Izzatilla Nurillayevich	
MEHNAT HAQI AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA XALQARO AUDIT STANDARTLARI (ISA) KONTEKSTIDAGI TALQINI	96
Nomozov Ilhomjon Ziyodullo o'g'li	
INNOVATSION RIVOJLANISHDA MEHNAT RESURSLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	98
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
THE IMPACT OF INFLATION AND EXTERNAL ECONOMIC SHOCKS ON THE NATIONAL ECONOMY.....	102
Suvonov Tolmasjon Faxritdinovich	
REWARD SYSTEMS AND EMPLOYEE PRODUCTIVITY IN HIGHER EDUCATION.....	105
Sultonboyeva Munira Bahodirovna, Sultanova Kamila Muktorali Kizi	
THE DIGITAL CATALYST: HOW TECHNOLOGICAL ACCESSIBILITY DRIVES GLOBAL TOURISM.....	110
Freshta Qayoumi	
BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH ORQALI KORXONA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	112
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
ASSESSMENT AND ANALYSIS OF INVESTMENT EFFICIENCY BY REGION IN UZBEKISTAN	115
Otajonova Charoskhon Polvonkuli qizi	
УЯЗВИМОСТИ АРІ В ЦИФРОВЫХ ПЛАТЕЖНЫХ СЕРВИСАХ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ОНЛАЙН ТРАНСГРАНИЧНЫЕ ДЕНЕЖНЫЕ ПЕРЕВОДЫ	120
Садыков Азиз Миршарапович	
РАЗВИТИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	124
Валижонов Х.А.	
O'YINCHOQ ISHLAB CHIQRARISHDA IMPORTGA QARAMLIKNI KAMAYTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY USULLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	127
Aminov Anvarxon Kazimovich	
ФАКТОРЫ И ПРОБЛЕМЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	130
Гимранова О. Б.	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR VA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASH	134
To'rayev Jasurali To'rayevich	
РОЛЬ СИТУАЦИОННОГО ЦЕНТРА В РАЗВИТИИ ЦИФРОВОГО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА.....	137
Омонов Олим Муродуллаевич	

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT MECHANISMS FOR INCREASING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF REGIONS.....	140
To'rayev Jasurali To'rayevich	
DEVELOPMENT OF MODERN METHODOLOGICAL APPROACHES IN THE MANAGEMENT OF THE ACTIVITIES OF SMALL INDUSTRIAL ZONES	144
Shodmonkulov Kamoliddin Murodillayevich	
ISSUES OF IMPROVING THE MANAGEMENT OF THE INVESTMENT ENVIRONMENT.....	147
To'rayev Jasurali To'rayevich	
ISSUES OF IMPROVING THE METHODOLOGY OF MANAGEMENT OF SMALL INDUSTRIAL ZONES.....	150
Shodmonkulov Kamoliddin Murodillayevich	
IQTISODIY XAVFSIZLIK INDIKATORLARINING CHEGARAVIY QIYMATLARINI BELGILASH MASALALARI.....	153
Islamov Anvar Ashirqulovich	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA APPLICATIONS IN UNIVERSITY MANAGEMENT: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN	156
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli	
ASSESSING DIGITAL MATURITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: AN INTEGRATED FRAMEWORK APPROACH	160
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli	
ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF PRODUCTION COMPETITIVENESS IN TEXTILE ENTERPRISES AND THE ECONOMIC MECHANISMS OF ITS FORMATION.....	164
Xushvaqto'v Shuhrat Abduraufovich	
FOREIGN EXPERIENCE IN ORGANIZING COMMERCIAL BANK AUDITS AND ITS APPLICATION IN UZBEKISTAN.....	166
Ibragimov Nodirbek Baxodir ugli	
PROBLEMS IN COMMERCIAL BANK AUDIT PRACTICE AND DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION.....	168
Ibragimov Nodirbek Baxodir ugli	
IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES IN ECO-FRIENDLY HOTELS.....	170
Dilfuza Igamberdievna Abidova	
OPPORTUNITIES FOR APPLYING NATURAL RESOURCE CONSERVATION TECHNOLOGIES IN HOTEL MANAGEMENT.....	173
Dilfuza Igamberdievna Abidova	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA STRATEGIK REJALASHTIRISHNI AMALGA OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	177
A.Y. Mardanov	
РОЛЬ ИННОВАЦИЙ И МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В РАЗВИТИИ ХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА(НА ПРИМЕРЕ АО «МАХАМ-ШИРЧИҚ»)	180
Хайдарова Камола Ахинжанована	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	183
Usmonov Mirumar Abdulla o'g'li	
ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАСЧЕТ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗАТРАТ НА СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	185
Асадова Мафтуна Саъдуллаевна	

IMPROVING THE ECONOMIC POTENTIAL OF OIL AND GAS INDUSTRY ENTERPRISES IN UZBEKISTAN: MODERN CHALLENGES AND DEVELOPMENT PROSPECTS	188
Bekmuhammedova Malika Iskandarbekovna	
ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ НЕФТЕГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ.....	191
Бекмухамедова Малика Искандарбековна	
РОЛЬ ИНВЕСТИЦИЙ И ИННОВАЦИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ НЕФТЕГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	193
Бекмухамедова Малика Искандарбековна	
РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ ВОВЛЕЧЕНИЯ МАЛООБЕСПЕЧЕННЫХ СЕМЕЙ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ	195
Ережепов Куанышбай	
KORXONALAR DAROMADLARI VA XARAJATLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	198
Aymuxammedova Amina Kakajanovna	
KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI	201
Jubanova Bayramgul Aymuratovna	
KNOW YOUR CUSTOMER MECHANISMS AS A TOOL FOR ENHANCING RISK MANAGEMENT SYSTEMS IN COMMERCIAL BANKS	204
Sherzod Fayziyev	
ТЕОРЕТИКО-НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ НЕФТЕГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	208
Бекмухамедова Малика Искандарбековна	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI VAHOLASHDA XALQARO TAJRIBANING AHAMIYATI	213
Islamov Anvar Ashirqulovich	
IMPROVING THE MECHANISMS FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE INDUSTRIAL SECTOR BASED ON STRUCTURAL CHANGES AND INFRASTRUCTURAL FACTORS	217
Ne'matov Shokhrukhbek Mamurjon o'g'li	
THE ROLE OF FOREIGN INVESTMENT IN AGRICULTURE AND ITS IMPROVEMENT	220
Komaliddin Yusupov	
AVIAYUK ZANJIRIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH) MEXANIZMI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON UCHUN INSTITUTIONAL MODEL.....	224
Anvarova Dilfuza Abdusattor qizi	
AN EMPIRICAL ANALYSIS OF THE FACTORS SHAPING CONSUMER BEHAVIOUR THROUGH DIGITAL PLATFORMS IN UZBEKISTAN	228
Jumayev Bobomurod Nurmaxmat o'g'li	
ВРМН-МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ УСЛУГ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ БИЗНЕСА.....	232
Отабоев Нодирбек Ойбек углы	
DIGITALIZATION OF THE BANKING SECTOR OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF DIGITAL PLATFORMS	236
Jumaniyozova Mukaddas	
THE ROLE OF INVESTMENT RISK MANAGEMENT IN ENHANCING FINANCIAL EFFICIENCY IN AGRICULTURE	240
Yusupov Komaliddin Bakhtiyor ugli	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA EKOLOGIK AUDIT VA BARQARORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Mirzaev Komiljon Abdullajonovich	

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA EKOLOGIK AUDIT VA BARQARORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH

Mirzaev Komiljon Abdullajonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda qurilish materiallari sanoati korxonalarida ekologik audit va barqarorlik hisobotini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Ekologik aktivlar, majburiyatlar va xarajatlarni tahliliy baholash, risk ko'rsatkichlarini aniqlash hamda ESG talablariga mos hisobot shakllarini joriy etish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Ushbu yondashuv hisob axborotining shaffofligini oshirish va ekologik audit samaradorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ekologik audit, kompleks audit yondashuvi, amortizatsiya, rezervlar, shartli majburiyatlar, risk ko'rsatkichlari, ESG hisoboti, barqaror rivojlanish.

Abstract. This thesis examines the improvement of environmental auditing and sustainability reporting in enterprises of the construction materials industry. Proposals are developed for the analytical assessment of environmental assets, liabilities, and expenses, the identification of risk indicators, and the introduction of reporting forms aligned with ESG requirements. This approach contributes to greater transparency of accounting information and improved effectiveness of environmental auditing.

Keywords: environmental audit, comprehensive audit approach, depreciation, provisions, contingent liabilities, risk indicators, ESG reporting, sustainability.

Аннотация. В тезисе рассмотрены вопросы совершенствования экологического аудита и отчетности в области устойчивого развития на предприятиях промышленности строительных материалов. Разработаны предложения по аналитической оценке экологических активов, обязательств и затрат, выявлению показателей риска и внедрению форм отчетности, соответствующих требованиям ESG. Данный подход способствует повышению прозрачности учетной информации и эффективности экологического аудита.

Ключевые слова: экологический аудит, комплексный аудиторский подход, амортизация, резервы, условные обязательства, показатели риска, ESG-отчетность, устойчивое развитие.

KIRISH

Qurilish materiallari sanoati korxonalari faoliyati nafaqat iqtisodiy, balki ekologik va ijtimoiy jihatdan ham katta ahamiyatga ega. Ushbu soha korxonalari atmosferaga ta'sir ko'rsatuvchi texnologiyalardan foydalanadi, katta hajmda xomashyo qazib oladi, chiqindilar chiqaradi va turli energetik resurslarni sarflaydi. Shu bois ekologik va ijtimoiy ko'rsatkichlar bo'yicha auditorlik faoliyatini shakllantirish hamda uni ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) talablari asosida takomillashtirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Biroq amaldagi audit amaliyoti asosan hisob yozuvlarining shakliy to'g'riligini tekshirish bilan cheklanib, ekologik aktivlar, majburiyatlar va xarajatlarning iqtisodiy mohiyatini tahliliy baholash yo'nalishi yetarli darajada rivojlanmagan. Mazkur tezisda ushbu kamchilikni bartaraf etuvchi ikkita o'zaro bog'liq yechim — kompleks audit yondashuvi va barqarorlik hisobotining namunaviy shakllari taklif etiladi.

Birinchiidan, ekologik aktivlarning iqtisodiy samaradorligini baholash, ularning amortizatsiya yukini tahlil qilish hamda majburiyatlarni tan olinadigan rezervlar va shartli majburiyatlarga ajratib ko'rsatish maqsadida 9430 — “Ekologik aktivlar amortizatsiya xarajatlari” va 8920 — “Ekologik aktivlar xarajatlari bo'yicha rezervlar” schyotlari asosidagi kompleks audit yondashuvi taklif etiladi. Ushbu yondashuvga ko'ra, auditor, birinchiidan, 0192- va 0193-subschyotlarda hisobga olingan har bir ekologik aktiv bo'yicha amortizatsiya hisob-kitoblarining to'g'riligini va ularning mahsulot tannarxiga ta'sirini tekshiradi; ikkinchiidan, ehtimoli yuqori va summasi ishonchli baholanadigan ekologik majburiyatlar uchun 8920-schyotda rezerv shakllantirilganligini, ehtimoliy xatarlar esa shartli majburiyat sifatida hisobot izohlarida ochib berilganligini IAS 37 talablariga muvofiq baholaydi;

uchinchidan, vertikal va gorizontal tahlil bilan bir qatorda, xarajatlar va ishlab chiqarish hajmi o'rtasidagi regressiya bog'liqligini, mahsulot birligiga to'g'ri keladigan xarajatlar, foyda marjasi va energiya sarfi kabi indikatorlarni qo'llash orqali risk omillarini keng qamrovda baholaydi.

Yondashuvning amaliy zarurati korxonalar ma'lumotlarida yaqqol namoyon bo'ladi. "Qizilqumsement" korxonasining ishlab chiqarish tannarxi 2020-yildagi 224 mlrd so'mdan 2021-yilda 331 mlrd so'mga, 2022-yilda esa 480 mlrd so'mga yetgan. Mahsulot hajmi taxminan 22 foizga oshgani holda, xarajatlar 45 foizdan ortiq o'sgan. Bu tafovut energiya narxining ko'tarilishi, texnologik yo'qotishlar va eskirgan uskunalar samaradorligining pasayishi bilan bog'liq risk omillarini alohida audit tekshiruvdan o'tkazish zarurligini ko'rsatadi. Taklif etilayotgan kompleks audit yondashuvi doirasidagi tahliliy amallar yordamida tadqiq etilgan korxonalarda ayrim og'ishlar va takomillashtirish imkoniyatlari aniqlangan. Jumladan, "Qizilqumsement" AJda xomashyo sarfi me'yori 1,45 t/tonna bo'lgani holda, amalda 1,62 t/tonnani (+11,7 foiz) tashkil etgani, "Ohangaronsement" AJda mahsulot tannarxi hisob ma'lumotlarida 480 ming so'mni, amalda esa 525 ming so'mni tashkil etgani, energiya xarajatlarning 2021–2023-yillarda ishlab chiqarishga nisbatan nomutanosib ravishda energiya xarajatlari 19 foizga, ishlab chiqarish hajmi esa 8 foizga oshgani aniqlangan. Har bir holatda auditor og'ishning sababini texnologik xaritalar va ishlab chiqarish normalari asosida asoslab, aniq tavsiyalar bergan.

Shu tariqa, 9430- va 8920-schyotlar asosidagi kompleks audit yondashuvi auditni shaklii tekshiruvdan tahliliy va baholovchi darajaga ko'taradi. Auditor nafaqat hisob yozuvlarining to'g'riligini, balki ekologik aktivlarning amortizatsiya yuki, majburiyatlar tarkibi va risk indikatorlari orqali korxonalar faoliyatining barqarorligini ham baholaydi. Bu esa uzoq muddatli aktivlar auditini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish borasidagi ilmiy xulosalar bilan uzviy bog'lanadi va moliyaviy hisobot auditining tahliliy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, kompleks auditning axborot bazasini kuchaytirish va uning natijalarini manfaatdor tomonlarga yetkazish maqsadida xarajatlarning ekologik va ijtimoiy tarkibiy qismlarini alohida ajratgan holda ESG talablariga mos keluvchi namunaviy hisobotlar taklif etiladi. Ushbu hisobotlar to'rtta o'zaro bog'liq shakldan iborat: birinchisi — xomashyo, ish haqi, energiya, amortizatsiya hamda ekologik va ijtimoiy xarajatlarni mahsulot turlari kesimida normativ va amaldagi tannarx bilan solishtiruvchi integratsiyalashgan xarajatlar matritsasi; ikkinchisi — har bir xarajatni tranzaksiya darajasida Environmental, Social yoki Governance yo'nalishiga tasniflovchi va indeks orqali baholovchi hisobot shakli; uchinchisi — ESG yo'nalishidagi faoliyatlarni xarajat, strategik ta'sir, reja bajarilishi va audit holati kesimida bog'lovchi barqarorlik tahlili shakli; to'rtinchisi — boshqaruv uchun real vaqt rejimida shakllantiriladigan vizual ko'rsatkichlar paneli. Panelning tadqiq etilgan korxonalar yig'ma ma'lumotlari asosidagi ko'rinishi 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval

ESG talablariga mos vizual ko'rsatkichlar paneli (yig'ma ma'lumotlar)¹

Ko'rsatkich	2021-y.	2022-y.	2023-y.	Sharh
Umumiy xarajatlar, mlrd so'm	92,5	103,7	111,9	Tannarx o'sishi kuzatilmogda
Ekologik xarajatlar ulushi, %	2,8	3,4	3,9	Yangi tozalash texnologiyalari joriy etilgan
Tannarx/foyda nisbati	0,78	0,82	0,85	Rentabellik darajasiga xarajatlar ta'siri ortmogda
ESG ko'rsatkichlari indeksi	0,62	0,68	0,74	Ijroiy siljish mavjud

Taklif etilayotgan namunaviy hisobotlar orqali xarajatlar mahsulot turi, texnologik bosqich, sex yoki loyiha kesimida ajratiladi, normativ va amaldagi qiymatlar o'rtasidagi og'ishlar real vaqt rejimida aniqlanadi, ekologik va ijtimoiy xarajatlar esa alohida ko'rsatkichlar sifatida yoritiladi. Bu, bir tomondan, GRI universal standartlari hamda IFRS S1 va S2 barqarorlik standartlari talablariga mos axborot bazasini shakllantirib, korxonalarining xalqaro investorlar va reyting agentliklari oldidagi shaffofligini oshiradi; ikkinchi tomondan esa auditorlarga moliyaviy va boshqaruv hisobi o'rtasidagi bog'liqlikni, tranzaksiyalarning iqtisodiy mohiyatini hujjatli asosda baholash imkonini beradi.

Xulosa va takliflar

Xulosa sifatida ta'kidlash mumkinki, 9430- va 8920-schyotlar asosidagi kompleks audit yondashuvi hamda ESG talablariga mos namunaviy hisobot shakllari birgalikda qurilish materiallari sanoati korxonalarida ekologik auditning tahliliy salohiyatini oshiradi, hisob va hisobotning shaffofligini ta'minlaydi hamda korxonalarini barqarorlik hisoboti bo'yicha xalqaro talablarga tayyorlaydi. Ushbu yechimlarni amaliyotga joriy etish uchun

1 Manba: korxonalar ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitoblari.

auditorlik xulosalarida ekologik majburiyatlar, chiqindilarni boshqarish va atrof-muhit monitoringi natijalarini alohida segment sifatida yoritish, hisobot shakllarini korxonalarining avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlariga integratsiya qilish hamda ichki auditorlarning ekologik va ijtimoiy audit bo'yicha malakasini oshirish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. 2021-yil 25-fevral, O'RQ-677-son // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. <https://lex.uz/docs/-5307886>
2. Xajimuratov N. Sh. *Moliyaviy hisobot auditi: nazariya, metodologiya va amaliyot*: monografiya. — Toshkent: Lesson Press, 2020. — 190 b.
3. Xasanov B. A. *Boshqaruv hisobi va ichki audit metodologiyasini takomillashtirish masalalari*: iqtisodiyot fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. — Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi, 2004. — 42 b.
4. Ilxamov Sh. I. Ichki auditni tashkil etish konsepsiyasi // *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar* ilmiy elektron jurnali. — 2021. — № 6. — B. 72–79.
5. IFRS Foundation. *IFRS S1 — General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information*. — London: IFRS Foundation, 2023.
6. IFRS Foundation. *IFRS S2 — Climate-related Disclosures*. — London: IFRS Foundation, 2023.
7. IFRS Foundation. *IAS 37 — Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets*. — London: IFRS Foundation.
8. Global Reporting Initiative. *GRI Universal Standards 2021: GRI 1 — Foundation 2021; GRI 2 — General Disclosures 2021; GRI 3 — Material Topics 2021*. — Amsterdam: Global Reporting Initiative, 2021.
9. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi rasmiy ma'lumotlari. Murojaat sanasi: 2026-yil iyun.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100